

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četrstopenjske petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Šolstvo v državnem zboru.

[Izv. dopis]

Zeló živahen utegne postati govor v državnem zboru, kadar bode prišlo šolstvo na vrsto, in to se bode zgodilo že pri proračunski debati. V razgovor pride takrat morebiti tudi znani memorandum čeških poslancev, kateri se je izročil v pretres posebnemu odboru iz vsega ministerstva. Ako ta pravična zahtevanja tudi na dnevnem redu ne bodo, utikali ga bodo gotovo razni poslanci v svoje govore.

Zakaj pa Čehi v svojih terjatvah gledé šol le vseučilišče, srednje in obrtniške učilnice omenjajo? Ali je pri njih zastran narodnih šol vse v redu? Ali se skladajo oni z vsemi principi novih šolskih zakonov? Ali se narodnost češka pri njihovem ljudskem šolstvu ne žali morda? Na vse to bi morda tudi Čehi kakor mi Slovenci podali vladi obilo pri tožeb; toda oni stojé v tej zadevi na posebnem stališču; oni namreč ne priznavajo državnemu zboru kompetence o ljudskem šolstvu, katero hočejo prepustiti popolnem deželni zborom. Želeti bi bilo po tem takem, da bi se vse avtonomistiške stranke v državnem zboru tega principa poprijele. (Samo, da je treba potlej določbe, da v deželnih zborih, ki zastopajo razne narodnosti, o šolstvu odločujejo narodne kurije, drugače pridejo štajerski in koroški Slovenci z deželno avtonomijo „iz dežja pod kap“, če bodo majorizirani graških in celovških Nemcev izročeni. Ur.) Poljaki, kateri imajo v šolskih zadevah še zdaj največjo avtonomijo, bodo skoro brezdvomno Čehom pritrdili. Od stranke Hohentwarthove, h kateri tudi slovenski poslanci pri-

padajo, se slišijo sicer glasovi, da naj bi državni zbor obravnaval tudi dve razni šolski zadevi, namreč razmero mejšolo in cerkvijo, ter osemletno šolsko dobo. Nehčem tu denes razpravljati, ali in koliko bi sedanje principe šolskih postav in njih nasledke bilo treba prenařajati, izražam samo to željo, da bi se vse storilo od večine zdanjega državnega zbora, da bi se vse zadeve narodnega ali ljudskega šolstva avtonomno uravnale.

Ko se je v proračunskem odboru državnega zbora pogovarjalo o nadzorstvu ljudskih šol, konstatiralo se je, da se v tej stroki v novjšem času precej prihrani, zlasti vsled ónega zakona, po katerem se manjša dnina plačuje vnanjim udom okrajnih in deželnih šolskih svetovalstev. Ker se je čula pri tej priliki želja, da bi se za okrajne šolske nadzornike sistemovale posebne stalne službe, in da bi se ti kakor novi uradniki definitivnimi imenovali, izjavil se je naučni minister Stremayr odločno zoper to. Rekel je, da bi potem ti nadzorniki postati morali povsem podložni c. kr. okrajnim glavarjem in bili znižani na ta način v čiste birokrate. Šolski nadzornik pa ne smé biti birokrat. Še stalnimi šolskimi nadzorniki bi dobili novo vrsto uradnikov, kar pa se ne strinja s sistemom zdanjega šolstva in tudi nasprotuje deželnim šolskim postavam.

To so lepe besede iz ust g. naučnega ministra. Ali dozdeva se mi, da so pa ti šolski nadzorniki in c. kr. glavarji do zdaj tako ravnali, kakor da bi bil g. minister do zdaj — ravno nasprotnega mnenja.

Od Francozov se učimo umno gospodariti.

II.

Kakšni so francoski gospodarji? Francosko gospodarstvo je sad razumne odgoje.

(Dalje. *)

Ako bi od leta 1848., ko smo dobili gospodarsko svobodo, po Micawbirsovej maksimi gospodarili vsi dobro, ter bi si skozi 30 let vsak poprečno prigospodaril 17 gld. na leto, bi bil sedaj vsak posameznik za gotovih 1302 gld. bogatejši, kot takrat, če bi se denar le v hranilnice deval, kjer se dobiva 5% obresti. Vzemimo, da je le en milijon Slovencev, ki bi gospodarili tako, in slovenski narod bi postal, da si je majhen, za 1.300.000.000 gld. premožnejši. Ako bi vsi gospodarili dobro, bi uže davno vsa slovenska mesta popolnem naša bila. — Jedini židje so si vedeli pri nas gospodarsko svobodo v svojo korist obrniti. V ničem družem, kakor v Micawbirsovej maksimi tiči bogatstvo Francozov in židov. — Ako bi Rumunci ravno tako gospodarili, bi se jim ne trebalo bati židov. Dobra odgoja bi morala tudi pri nas delati sistematično na razvitje razumnosti in eneržije, in v resnici „bode boljše“. Začetek dobrega gospodarstva bo pri nas večidel težak in bo manjše vspehe dal, ali po letih bo zmirom boljše. Saj tudi francosko gospodarstvo ne ostaja vedno jednako, ampak óno vedno napreduje. Ondi so sedaj vložitve v hranilnice uže dvakrat večje kot leta 1874.

Francozi poleg svojega umnega gospodarstva niso skopi in lakomni, kakor židje; ko so

*) Glej št. 4. „Slov. Naroda“.

Listek.

Slovenski pesnik Jožef Virk. †

Na sv. treh kraljev dan so na britofu sv. Duha v Ločah, 2 uri od Poličán, pokopali jednega najiskrenejših rodoljubov slovenskih, plodovitega slovenskega pesnika Jožefa Virka, župnika v Ločah. Porodil se je 10. sušca 1810 v Dobu na Gorenjskem, študiral v Ljubljani in v Celovci, in je bil 31. julija 1836 mašnik posvečen. Kot kaplan je služboval v Gornjem gradu, Vuzenicah pri rajnem knezoškofu A. M. Slomšku in na družini farah, bil po tem več let župnik na Kalobji in slednjič pri sv. Duhu v Ločah.

Kar je storil za božjo čast in povišanje sv. cerkve, ne more se v tem kratkem naznanilu popisati. Ovčicam svojim je bil zvest pastir, olepšal je hiše božje, in neutrudljivo je skrbel za moralno in narodno omiko svojih župljanov.

Kot rodoljub je stal čvrsto kakor skala pri vsakej priložnosti na narodnej strani, bodi si kot volilec ali srenjski odbornik.

Kot duhovni pisatelj je znan iz brezštevilihih člankov „Zgodnje Danice“, iz spisov za društvo sv. Mohora, in dopisov v „Novice“, „Slovenca“, „Slovenskega Gospodarja“ itd.

Posebno pak je slovel kot dober pesnik, zložil ne samo obilo sv. pesnij in legend, nego tudi mnogo lirinih pesnij in balad. Nekatere njegovih pesnij so prav šaljive in satirične, druge, v duhu narodne poezije sestavljene, so postale obče blago slovenskega naroda.

V njegovej zapuščini se utegne najti okolo 4000 pesnij, naj čestiti loški kaplan g. Jakob Korošak in velečestiti g. dekan dr. J. Ulaga skrbita, da se po Virkovej smrti ne raztepejo. Če nij rajni odločil, kaj se ima po smrti z njegovo literarno zapuščino storiti, naj „Slov. Matica“ skrbi, da pride v njeno lastnino.

Več njegovih pesnij so slovenski sklada-

telji z napevi oskrbeli, gotovo mej velikim številom Virkovih pesnij se bode še marsikatera našla, ki bode okrasila vrt slovenske poezije.

Rajni se je pri božjem opraviu na božič prehladil in umrl na pljučnici.

Prijatelji zgubijo dobro dušo, duhovni tovariši ljubeznjivega soseda, fara skrbnega duhovskega očeta. Upamo, da bode jeden ali drugi Virkovih mnogih prijateljev njegovo življenje in delovanje na duhovskem in slovstvenem polji nam v slovenskih časnikih obširno popisal. To žalostno naznanilo je ves potrj zaradi izgube zvestega prijatelja in miroljubivega soseda skozi 20 let s teškim srcem napisal daleč od njega bivajoč prijatelj, kateri nij tako srečen, da bi zamogel mu zadnjo čast izkazati. Počivaj v miru, blaga slovenska duša!

Stari trg pri Slovenjem Gradcu 5. jan. 1880.

Davorin Terstenjak.

nola, ker voda pada. Reka Visla je poplavlila Uscie-Solne in Niedary. Tudi na Českem so večje reke izstopile in naredile veliko škode, ali ker je led uže odplaval, so stopile zopet nazaj; vendar leže po polji veliki kosovi ledu.

(Katero stoletje imamo zdaj?) To se lahko vprašamo, kajti mnenja o tem so precej različna. Nekateri pravijo, da osmo desetletje nij minolo še z dnem 31. dec. min. leta, nego da bode šlo v večnost še le z dnem 31. decembra t. l. Drugi pa zopet menijo, da je osmo desetletje uže šlo v pokoj, in to se tako-le dokazuje: Po krščanskem računu, ki se loči od prejšnjega 1 pr. Kr. = 754 ab urbe condita z letom 0, t. j. z letom Kristovega rojstva, prične se baš tem letom kristijanska kronologija, in prvo desetletje ne mine z letom 10, nego z letom 9, prvo stoletje ne z letom 100 nego 99. Vsled tega se je pričelo 19. stoletje z letom 1800, in deveto desetletje s 1880; tedaj imamo tudi po naših mislih vsekako deveto desetletje devetnajstega stoletja.

(Bitka pri Veliki.) To bitko, ki se je vršila dné 4. dec. m. l. mej Črnogorci in Albanci, popisuje neki dopisnik tako-le: Črnogorci so imeli ukaz, ostati mirni in se samo braniti, ako bi jih Albanci napadli. Albanci so najprej streljali na črnogorske straže, pa Črnogorci so še vedno čakali. Potem so prišli Arnavti v velikih trumah in napadli Črnogorce. Na to se vzdignejo Črnogorci, in sicer v prvej vrsti Kuči in Bratanoviči, zavijajo handžare in udarijo z veliko silo na Albance. Za njimi priderejo na pomoč še Moračani (Črnogorci ob reki Morači.) Začelo se je strašno klanje. Arnavtov je bilo veliko več, vendar handžara ne znajo tako sukati, kakor Črnogorci. Albanci (Arnavti) se spustijo v beg, Črnogorci pa za njimi, in na begu so jih še največ pobili; Albancev je padlo še čez 1000 mož, Črnogorci pa so zgubili 85 mrtvih in okolo 100 ranjenih. To je bila zmaga, da malo takih. Albanci so spoznali, da Črnogorcev nij dobro dražiti, in jih bodo menda v prihodnje pri miru pustili.

(Bog nas varuj taci učenjakov!) V nemškem Stollbergu je, ondotej realni ravnatelj dr. Theodor Gelbe spisal knjigo: „Deutsche Sprachlehre für höhere Lehranstalten so wie zum Selbststudium,“ in jo dal natisniti v Kasslu pri Bacmeisteru (1879. I. u. II. Bd.) Ta kuriozum nemškega učenjaka (!?) podaje mladini pesniške proizvode Goethejeve, Lessingove in dr. v — matematičnih formul obliki. Res, da je matematika zelo praktičen predmet in se dá upotrebiti na marsikaj v človeškem življenju, ali da jo je učen Nemec dr. Gelbe prikojil za poezijo, to je nezaslišana novost. Mnogoimenovani rabi Ben Akiba, ki trdi, da je na svetu vse uže bilo in ne more biti nič več novega, bi pred dr. Gelbejevo knjigo po pravici ostrmel, ko bi videl citat iz Goethejevega „Tassona“ v takšnji obliki:

a, c, f, g, h, i (k) i: L, M.
b, c, d

Listnica opravištev: G. A. L. v Idriji. Mi pošljamo zmirom redno dva iztisa „Slov. Naroda“ pod Vašim naslovom. — G. Fr. D. v Veliki Dolini. Mi Vam „Slov. Narod“ redno pošljamo, kriv mora biti poštni urad, da tako neredno list dobivate. Omenjenih številk némamo več. — G. V. J. v Trstu. Zahtevanih števil némamo več.

Javna zahvala.

Zopet je spoštovano občinstvo na Vranskem pokazalo svojo milosrčnost pri udeležitvi tombole, ki se je vršila v čitalničnih prostorih vrlega gosp. Šentaka 1. januarja v blagor uboge domače šolske mladine; kajti svota se je istinito lepa nabrala — namreč 100 gold. 75 kr. — in pri nekej drugej priložnosti pa 45 gold.; tedaj skupaj 145 gold. 57 kr., ki bode gotovo vsestransko dobrodejno koristila revnej mladži.

Sprejmite tedaj blagi udeležniki omenjene zabave iz trga Vranskega in iz St. Jurja za plemenito podporo najtoplejšo hvalo,

Vodstvo šole na Vranskem
dné 2. januarja 1880.

Ognjeslav Cizelj,
nadučitelj.

Tržne cene

v Ljubljani 7. januarja t. l.

Pšenica hektoliter 10 gld. 40 kr. — rež 6 gld. 66 kr.; — ječmen 4 gld. 27 kr.; — oves 3 gld. 5 kr.; — ajda 5 gld. 83 kr.; — prosó 4 gld. 87 kr.; — krompir 100 kilogramov 6 gld. 60 kr.; — krompir 100 kilogramov 5 gld. 5 kr.; — fižol hektoliter 9 gld. 10 kr.; — masla kilogram — gld. 90 kr.; mast — gld. 70 kr.; — špeh — gld. 54 kr.; špeh povojen — gld. 60 kr.; — jajce po 4 kr.; — mleka liter 8 kr.; — govednine kilogram 58 kr.; — teletnina 50 kr.; — svinjsko meso 46 kr.; — siena 100 kilogramov 1 gld. 78 kr.; — siame 1 gld. 69 kr.; — drva trda 4 kv. metrov 4 gld. — kr.; — mehka 5 gld. — kr.

Štev. 232.

(9—1)

Razglas.

Magistrat naznanja, da bo zapisnik volilcev v dopolnjenje srenjskega zastopa za leto 1880 v ekspeditu skozi štiri tedne za splošni pregled ležal.

Vsak za volitev opravičeni ima pravico zoper ta zapisnik, ako meni, da je kdo, kateri nima volilne pravice, vpisan, ali kdo, ki ima pravico, izpuščen, ali ne v pravi volilni razred uvrsten, reklamirati.

Ta reklamacija more se pa do 7. svečana t. l. magistratu ustmeno ali pismeno tako gotovo predložiti, ker na pozneje vložene reklamacije se ne bo več ozir jemalo.

To se hišnikom záse in da svoje za volitev opravičene stanovalce opomni, na znanje dá.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 4. januarja 1880.

Župan: Laschan.

Dolžnostno se zahvaljujem za vse dozdanje naročbe, ter mi je čast naznanjati, da sem preložil svoj atelier v Trnovo, cerkvene ulice št. 5, priporočajoč se daljnjim prijaznim naročbam za izdelovanje **altarnih in banderskih slik, križevih potov**; popraviljam tud **stare slike, fresco-slikarije in firma-nadpise.**

Jurij Tavčar,

akademični slikar.

Naznanilo o cvetlicah.

V Ljubljani, Florijanske ulice št. 11, v II. nadstropji, dobivaj se vse vrste ovetlic, za ženitve in za nove maše vence za bandera, vence za na grobe, cerkvene ovetlice in za šmarnice. Čestite duhovščini in krčmarjem se priporočam, katerim hočem z najnižjimi cenami postreči.

(11—1)

Marija de Redang.

Nova žaga na tribo in malin na 5 kamenov

v Srednjih Gamljih št. 2 z mnogim opravičilo, se pod ugodnimi pogoji daje v najem ali se pa tudi **proda.** Natančneje se izve pri posestnici Jeri Janoh v Srednjih Gamljih št. 2. (12—1)

Dunajska borza 7. januarja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	70 gld.	20	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	71	25	"
Zlata renta	82	25	"
1 60 drž. posojilo	132	—	"
Akcije narodne banke	844	—	"
Kreditne akcije	291	75	"
London	116	65	"
Srebro	—	—	"
Napol.	9	30 1/2	"
C. kr. cekini	5	58	"
Državne marke	57	70	"

Temeljita pomoč vsem, ki so v želodci ali trebuhu bolni.

Ohranjenje zdravja

naslanja se večjim delom na čiščenje in snajenje sokrovce in krvi in na pospeševanje dobrega prebavljenja. Najboljše za to sredstvo je

dr. Roza

življenski balzam.

Življenski balzam dr. Rozov odgovarja popolnem vsem tem zahtevam; isti ozivi vse prebavljanje, nareja zdravo in čisto kri, in truplo dobi svojo prejšnjo moč in dravje zopet. Odpravlja vse težko prebavljanje, osobito gnjus do jedi, kislo riganje, napetost, bljevanje, krč v želodci, zaslinjenost, zlato žilo, preobteženje želodca z jedili itd., je gotovo in dokazano domače sredstvo, ki se je v kratkem zaradi svojega izvrstnega uprivanja obče razširilo.

1 velika sklenica 1 gld., pol sklenice 50 kr.

Na stotine pisem v priznanje je na razgled pripravljenih. Razpošilja se na frankirane dopise na vse kraje proti poštnemu povzetju svote.

Velespoštovani g. Fragner!

Prosim vas udano, pošljite mi za priloženih 18 mark zopet „dr. Rozov življenski balzam“. Ta balzam je prav posebno sredstvo zoper gnjus do jedi, shujšanje, in ako se ne more spati. Ljudje, nad kojimi so uže obupali zdravniki, postali so po tem „življenskem balzamu“ zdravi in krepki. Prosim za takojšnje priposlanje.

V štovanju vam udani

H. Stolzenberg.

Loos-Heinersdorf poleg Müncheberga 14. avg. 1875.

Svarjenje!

Da se izogne nejubim napakam, zato prosim vse p. n. gg. naročnike, naj povsodi izrečno dr. Rozov življenski balzam iz lekarn B. Fragner-ja v Pragi zahtevajo, kajti opazil sem, da so naročniki na več krajih dobili neuspešno zmes, ako so zahtevali samo življenski balzam, in ne izrečno dr. Rozovega življenskega balzama.

Pravi

dr. Rozov življenski balzam

dobi se samo v glavnej zalogi izde ovalca **B. Fragner-ja**, lekarna „k črnemu oriu“ v Pragi, Ecke der Spornergasse Nr. 205—3.

V Ljubljani: G. Piccoli, lekarna; Jos. Svoboda, lekarna. V Novem mestu: Dom. Rizzoli, lekarna. V Kameniku: Jos. Močnik, lekarna.

Vse lekarnе in večje trgovine z materialnim blagom v Avstro-Ogerskej imajo zalogo tega življenskega balzama.

Isto tam:

Pragska občna domača maz,

gotovo in izkušeno sredstvo za ozdravljenje vsacega prisada, rane in otekline, à 25 in 30 kr. av. v.

Balzam za uho.

Skušeno in po mnogih poskusih kot najzanesljivejše sredstvo znano, odstrani naglušnost, in po njem se dobi tudi popolno uže zgubljen sluh. 1 sklenica 1 gld. a. v. (210—15)

Umrl so v Ljubljani.

30. decembra: Janez Čadež, c. kr. poštni uradnik, 31 l., na sv. Jakobu tgu, št. 1, za zasledenjem krvi. — Uša Dimnik, mesarjeva žena, 48 l., na sv. Petra cesti, št. 85, za možanskim udarom. 31. decembra: Florijan Lončar, minicar, 60 l., v sv. Florijana ulicah št. 32.

V deželnej bolnici. 28. decembra: Reza Hitejec, gostarka, 81 l., za starostjo. 29. decembra: Robert Šnajar, delavec sin, 9 m., iz Frankobrova.

za črevnim katarom. — Marija Rihar, delavčeva žena, 50 l., za pijučno vnetico. 30. decembra: Miha Kotar, zasobnik, 67 l., za črevnim katarom.

Tuji.

6. januarja: Pri Slonu: Lepoj iz Dunaja. — Pavlu iz Gorjanskega. F. Šcher iz Kamnika. Pri Malici: Kohn. Leder iz Dunaja. — Stein iz Frankobrova.

NOVE VOZNE LISTE

za železnice

prav po ceni priporoča

„Narodna tiskarna“

v Ljubljani.

dopis, v katerem pisatelj slika indiferentizem, ter ga dobro omlati z vsem zaničevanjem. Taki bomo postali mi pozneje pred svetom, če tudi ne v srcu, — nekateri pa tudi v srcu.

Pa še nekaj! Marsikateri učitelj pravi, da mu ne ugaja „Tovariš“, a da bi rad bral kak slovenski pedagoški list, ki bi bil nekako drugačnega zadržaja. Če ga pa vprašam: „Si li naročen na „Tovariša“? bo dejal: „Ne“; „Schulztg.“ je pa dobiti pri njem, in vendar trdi, da je vrlo národen. Ko bi pa učitelji prašali g. Milica, kdo ga bolj podpira pri imenovanem listu, mi ali duhovščina, odgovoril jim bode: „ko bi me ta ne podpirala, ga moram nehati izdajati, ali pa se pri njem zadolžiti“. Ali nij to sramota za naš stan!? — O zadržaji „Tovariševem“ naj bodo učitelji v taci okoliščinah kar tiho. Sami naj ga podpirajo po vsej moči materialno in duševno, pa bodo tacega imeli, da jim bo ugajal. Narodnim učiteljem samim mej soboj, tem je najbolj treba v tej stvari kompromis napraviti in združiti se, ne pa takole odjenjavati. To ne pristojá značajnemu učitelju. — „Strije“ bi jim v tej zadevi še več svetoval in voščil za novo leto.“

Videl sem, da mi je prijatelj vse to z nekako bolestjo pripovedoval, ter se prepričal, da marsikateremu učitelju po deželi to čudno zjedinenje ne dopada. Sklenil sem pa tudi ta pogovor učiteljem v preudarek priobčiti, ker vém, da ima moj prijatelj še mnogo somišljenцев.

Vse pa v prijaznem smislu!

Iz Krškega 6. januarja. [Izv. dopis.] Tukajšnje „Bralno društvo“, katero je imelo do zdaj le bolj nemški obraz, preustrojilo se je v občnem zboru 5. t. m. tako, da bode vsem zmernim omikancem v našem mesteci zadostovalo. Volil se je namreč takov odbor, v katerega imajo vsi udje zaupanje. Sklenilo se je, naročiti 6 nemških in 4 slovenske časnike. Vredno je tudi to omeniti, da sta se dva nemška časopisa, ki sta uže toliko pisala zoper spravo avstrijskih narodov na podlagi enakopravnosti, zoper narurine pravice avstrijskih Slovanov, zdaj opustila. Društvo šteje 45 udov in ima lepo premoženje.

Iz Celja 5. januarja. [Izv. dop.] (Nov šolsk list.) Tukajšnji rodoljubi so sklenili dvakrat na mesec izdajati časnik pod naslovom: „Popotnik“, list za šolo in dom. Program je ta-le: 1. Znanstveni spisi. 2. Učna tvarina za šolo. 3. Narodne pravljice, pripovedke, šege in pesni. 4. Životopisne in krajepisne črtice. 5. Slostvo. 6. Dopisi. 7. Razne novice in druge stvari. 8. Kratkočasnice in vganke. 9. Listnica. 10. Naznanila.

List bode izdajal g. M. Žolgar, uredoval g. Jak. Lopan tiskal pa g. Jan. Rakuš. Cena za celo leto znaša 3 gl. za pol leta 1 gl. 50 kr.

Naročnina se pošilja izdajatelju g. M. Žolgar, dopisi pa uredniku g. Jak. Lopanu v Celji. Prvi list izide 10. januarja t. l. Nadjamo se da bo list mnogim potrebam vstrezal posebno ker ima toliko dobrih in delavnih močij. Duševne podpore mu ne bode manjkalo, zato ga priporočujemo vsem rodoljubom iz celega srca.

Domače stvari.

— (Proti vpeljavi nemščine) na večrazrednih ljudskih šolah se je v svojej večrajšnji seji tudi c. kr. okrajni šolski svet za ljubljansko okolico izrekel. Njegovi razlogi so bili prvič iz pedagoških obzirov, ker bi po vpeljavi tega učnega predmeta slovenskim učencem čas jemal se za učenje drugih bolj

potrebnih predmetov ljudske šole, a nemškega jezika bi se učenci vendar ne naučili; drugič iz ustavnih obzirov, ker bi se s tem po § 19 državnih osnovnih postav vsem avstrijskim narodom zagotovljena ravnopravnost žalila, in tretjič iz obzirov na kompetenco, ker v tako imenitnem vprašanji smé samo kranjski deželni zbor določevati.

— („Sokolova“ maškerada) bode po sklepu občnega zbora tudi letos kakor po navadi na pustni vtorek, za kar je odbor uže dobil od čitalniškega odbora dvorano in vse druge prostore za omenjeni večer v porabo. Dvorana bode tudi letos jako okusno in na prav nov način okinčana — znamenja in vavabila prav originalna. Zgodovina „Sokolovih“ maškerad nam je porok, da se bode i letošnja odlikovala mej vsemi plesi, ki bodo pred pustom v Ljubljani.

— (Ljubljanske čitalnice odbor) je sklenil v teku predpusta leta 1880. napraviti sledeče veselice: 1. Majheni ples v soboto dné 10. januarja. 2. Majheni ples v nedeljo dné 18. januarja. 3. Majheni ples v soboto dné 24. februarja. 4. Beseda in „izborni“ ples dné 1. februarja. — Vstop k majhenim plesom, katerim bode vselej začetek ob 8. uri zvečer, dovoljen je jedino le čitalniškim drnštvenikom, in sicer brez vstopnine. Odbor bode strogo nadzoroval, da se nedruštveniki brez vsake izjeme zavrnejo. Poudarja pa odbor posebno, naj gospé in gospice k majhenim plesom izvolijo priti v navadnej domačej obleki, gospodje pa v črnej obleki.

— (Kolodvorske zapreke.) Piše se nam od tu: „Uže mnogokrat so se ljudje pritoževali, da je cesta do sv. Krištofa tolikrat zavoljo prevažanja železniških vagonov zaprta. Vodstvo južne železnice naj bi vsaj toliko ozir jemalo, da bi ceste ne zapirali ravno takrat, ko ima memo iti kak večji pogrebni sprevod. No, v milejšem vremenu človek uže rad nekoliko postoji, ali, da mora na sto in sto mestnih prebivalcev in mej njimi — nežne deklice iz nunskih šol, kakor potom 5. t. m. pri pogrebu č. gospe predstojnice — po cele četrte ure na prosti, proti burji odprte cesti zmrzavati, to je preveč! Pa tudi duhovščina je s tako zaprtijo zadrževana, da potem v pravem času nazaj priti ne more do družega pogreba — kakor ravno gori omenjeni dan — ki jo mnogokrat čaka. Tako je tú i tam občna nezadovoljnost in godrnjanje.“

— (Neoprezen voznik.) Fijakar št. 38 je v sredo dné 7. t. m. zvečer naglo vozeč iz gledaliških ulic proti frančiškanskej cerkvi pal sè svojega sedeža pod kočijo in ga je konj z njo vred vlekel kaci 30 korakov daleč, dokler ga niso ljudje ustavili. Izvošček je pri tej aféri res bil zelo srečen, kajti samo prestrašen, a nepoškodovan se je zmotal izpod voza, kjer nij imel baš prijetnega položaja.

— (Iz Kamenika) se nam piše, da je c. kr. deželna sodnija g. Karla Križmana za notarskega substituta v Kameniku imenovala in da je g. Križman svojo notarijatsko pisarnico z novim letom tam odprl.

— (Za stradajoče slovanske brate v Istri) smo — kakor je tudi v izkazu omenjeno — po g. notarji in poslanci Luka Svetcu prejeli 116 gl., kot prihodek od dveh tombol ki sta bili v Litiji v ta dobri namen in to: 31. dec. 1879 v gostilnici Lavrenčičevej, ki je dala čistega prihodka 28 gl. 68 kr., ter 6. januarja 1880, ki je bila v gostilni g. Alojz Koblerjevej, ter je dala čistega

prihodka 87 gl. 38 kr., torej vsega skupaj 116 gl. 6 kr. reci stošestnajst goldinarjev. Pri tem se pohvalno omenja, da so se teh dveh tombol c. kr. uradniki in drugi prebivalci litijski in tudi šmartenski prav radovoljno in obilno udeleževali. — Za Litijo res lepa svota.

— (Matija Valjavec), gimn. profesor v Zagrebu, znani slovenski pisatelj in pesnik, postal je prvi član jugoslovanske akademije.

— (Iz Celja) se nam piše 7. januarja: Pogreba župnika Virka v Ločah se je udeležilo okolo 30 duhovnikov, okrajni glavar celjski g. Haas, udje okrajnega šolskega sveta, odborniki konjiške hranilnice, ki so položili na rakev venec. Konjiški pevci zapeli so slovensko nagrobnico. Ljudstva je došlo od vseh stranj jako obilo — dokaz, kako priljubljen je bil ranjki naš pesnik. — Okrajni glavar g. Haas imenovan je od občine Grajska vas za častnega uda.

— (Duhovenske premenbe) v ljubljanskej škofiji. Župniki so postali: g. Jurij Jaklič v Grtnici; g. Ivan Karlin v Dobrničah; g. Ivan Šafer v Tujnicah; g. Anton Mandelj v Banjaloki; g. Jakop Alijaž na Dobrávi. Kanoniško investituro so dobili gg.: Ivan Karet v Čermošnjici dné 28. nov. p. l.; Miha Schoss v Belej cerkvi in Ivan Lapajne na Studenci dné 16. dec.; Ivan Golob v Motniku dné 29. dec. 1879. G. Ivan Pogačnik prestavljen je za kooperatorja v Preserje; g. Ivan Zupančič, bivši župnik v Ihanu, je šel v pokoj; g. Josip Samide, kooperator v Lašičah je postal vojaški kaplan II. razr. v rezervi; g. Ivan Prokelj, župnik pri St. Lovrenci na Temenici je šel v pokoj. Umrli so gg.: Anton Svetlin, Mihael Kmetič in Blaž Mervic.

— (Razpisane duhovenske službe.) Župnija Stranje v kameniškej dekaniji razpisana od dné 18. decembra 1879. Prošnje prejema kranjska deželna vlada. Župnija Nevlje, tudi kameniške dekanije, je razpisana od dné 30. dec. 1879, isto tako Sela poleg Kamenika od 3. t. m. Prošnje za ti dve župniji naj se pošlje dekanu g. Juriju Križaju v Kameniku. Nadalje je bila razpisana dné 3. t. m. tudi župnija Št. Lovrenec na Temenici, prošnje sprejema gozdno in doménsko vodstvo v Gorici.

— (Iz Kobarida) se nam piše, da napravi tamošnja narodna čitalnica 11. januarja v gosp. Winklerjevej dvorani „besedo“. Spored je: 1. Govor. 2. Sirota, poje zbor. 3. Vdova in vdovec, vesela igra v 1 dejanji. 4. Slovo, čveterospev. 5. Zakonske nadloge, vesela igra v 1 dejanji. 6. Mihova ženitev, poje zbor. Vstopnina k „besedi“ 20 kr. Po „besedi“ ples. K obilnej udeležbi vabi odbor.

— („Teoretično-praktična pevska šola“), katero je po svojej večletnej izkušnji jako praktično sestavil gospod Anton Foerster, učitelj petju na c. kr. srednjih šolah in vodja glasbi v ljubljanskej stolnej cerkvi, je izšla v drugem pomnoženem izdanji pri R. Milici v Ljubljani. Pregledavšim to 88 strani obsežajočo prav čedno knjižico, nam je reči, da so nje vaje in pesni (naj si bodo 1-, 2-, 3- ali 4- glasne) lepo ubrane in melodične za vse razne glasove, a posebno za zbornu petje — zatorej posebno priporočati šolam in našim čitalnicam. Kratko in jasno se v tej „pevskejšoli“ pripoveduje in razglaba vse, kar treba pevcu znati, in sicer ne brez vsakršne prave sisteme, kakor to često nahajemo v družih

n. pr. leta 1875 nabirali milodare za poškodovane po povodnji, nabralo se je 18 milijonov frankov. Sploh se sme trditi, da še nij tudi pri nas nobeden gospodar svojega premoženja s tem zapravljal, da je pomagal ubogim in nesrečnim.

Če še vrh tega pomislimo, kako se izogiblje Francoz vsakej negotovosti, razvidimo lahko, da ima francosko blagostanje trdno podlago, kateremu se nij treba nobenega „kraha“ bati. Avstrijsko blagostanje pred letom 1873. je pa bilo navidezno, kojega podlaga je le „schwindel“. Ljudje so nespametno mislili, da bodo le po igri na borzi, brez dela in umnega gospodarstva obogateli. Tak „schwindel“ tem bolj škodi, čim dolže ne pride na svetlo.

Ko se je vozila velikanska svota za vojsko odškodovanje iz Francoskega na Nemško, se je ustil neki ošaben Nemec proti francoskemu kmetu: Zdaj se vam pa bode slabo godilo, ker vam toliko zlata proč peljemo. Prebrisan kmet pa se mu odreže: Če bomo imeli dvajset let mir, bomo s samimi srebrnimi plugi orali. Ta odgovor nij nobena šala, če pomislimo, kako so si Francozi uže zdaj opomogli. Tudi mi bi lahko s samimi srebrnimi plugi orali, če bi gospodarili vsi dobro. Mislimo si slovensko občino ali faro na kmetih s 4000 prebivalci, kjer gospodarijo vsi dobro, tako da si prigospodari vsak poprečno vsako leto le 5 gld.; računimo obresti po 5%, potem bode imela občina v dvajsetih letih 674.000 gld. Treba vsakemu srebrnemu plugu 20 kilogramov čistega srebra in velja vsak kilo srebra 90 gold., potem stane vsak srebrn plug 1800 gold., in za 674.000 gold. bi si občina lahko napravila 374 srebrnih plugov.

Ker gospodarijo skoraj vsi Francozi umno, se ne posreči lahko bogatinu, da bi si nakupil mnogo zemljišč, ter tako število svobodnih posestnikov zmanjšal. Veliko število francoskih rent izvira tudi od tod. Srednji stan se nij le ohranil, ampak tudi pomnožil ter napredoval v bogatstvu.

V javnem političnem življenji do sedaj Francoz nij pokazal takove previdnosti. — Francoz, ki svoje ugodno življenje tako skrbno varuje, je v politiki navadno indiferenten ali pa trdovratno konservativen, ter pripušča vladanje tistim, ki so si je za svoj poklic življenja izvolili. — Od tod, ne pa od nestanovitnosti izvira ona včasih lehkomišljena politika francoska. Najprevidnejši vladar, katerega so imeli dozda Francozi, je bil Thiers.

„V nobenej deželi nij klasična in matematična omika bolj razširjena, kakor na Francoskem. Vsak le nekaj premožen Francoz dá svojemu sinu popolnem klasično omiko v gimnaziji; noben trgovec nehče svojega sina s štirinajstimi ali petnajstimi leti poslati v comptoir. Zarad tega pa je tudi srednji stan na Francoskem veliko bolj izobražen, nego na Nemškem; kar se tudi iz najbolj razširjenih journalov „Révue des deux Mondes“ in „Gartenlaube“ jasno razvidi.

V francoskih gimnazijah se realistični predmeti zelo zanemarjajo. Skoraj ves nauk je koncentriran v humanističnih predmetih (klasični jeziki v ozkeji zvezi z materinim in matematika), kojih glavni namen je bolj izobraževanje duha, nego učenost. Kljube temu ne marajo Francozi za realke.

Fr. v. Hellwald trdi, da se na Francoskem dobre knjige petkrat marljivejše prebirajo in dvajsetkrat marljivejše kupujejo. Po takem

lahko razumemo, zakaj francoski pisatelji tako hitro postanejo milijonarji.

Slovstva*) je bilo leta 1875. na

Francoskem 14.195 knjig
Na Nemškem (z nemško Avstrijo in Švico vred) 12.195 „

Če opazujemo narav Jugoslovanov, (kjer jih še nij pokvaril upliv nemštva), sprevidimo, da je po svoji priljudnosti, hitrosti, naravnej bistrumnosti, francoskemu bolj podoben, nego nemškemu (zarad tega je menda tako težavno Slovence ponemčiti). Druge dobre lastnosti, katere mi zdaj pogrešamo, kakor razumnost, zmernost, stanovitnost, štedljivost, pa je dobil Francoz le od odgoje in omike, katere si lahko tudi mi po razumnej odgoji polagoma prisvojimo. Da smo res „za uk prebrisane glave“, se lahko prepriča vsak, kateri opazuje, s kakim vspehom se učé slovenski dijaki na naših gimnazijah take predmete, ki izobražujejo človeški duh. —

(Dalje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 8. januarja.

Odseki **ogerskih** delegacij so pričeli denes zopet svoje delovanje.

Vnanje države.

Organ **ruskega** kancelarja Gorčakova, „St. Peterburgskija Vjedomosti“, piše o imenovanji kneza Lobanova Rostovskega ruskim poslanikom v Londonu, da ima on srečnejšo roko nego njegov prednik, grof Šuvalov. Beaconsfield da je sè svojo vnanjo politiko prozval toliko nevolje v Angležih, da bodo pri bodočih volitvah zmagali angleški liberalci z Gladstonejem na čelu.

Poroča se, da se Albanci zbirajo pri Guzinji in nameravajo udariti na **Črno goro**; to svedoči, da ti barbari se nijso nič učili iz bitke pri Veliki, ko so Črnogorci handžare nabrusili za bodočnost na glavah Arnavtov.

V **Atenah** je nastala majhena ministerska kriza; vnanji minister, Delyanis je dal svojo ostavko, katere pa kralj še nij sprejel. Zakaj da je odstopil, ne ve se, a čuje se, da hočejo še drugi nekateri ministri odstopiti.

Program novega **francoskega** ministertva je baje: reforma sodniškega stanu in uradniškega, tiskovna svoboda, poprava društvenih in zborovanskih zadev in gospodarstvene ter naučne reforme. S tem programom v soglasji baje da je odstranjenje več višjih državnih sumnjivih uradnikov, katero se je bilo teh dni izvršilo.

Včeraj smo poročali, da v Carraronu na **Irskem** so nastali resni nemiri. V Carraronu je bilo namreč izpodenih več zemljiščnih najemnikov, zavoljo tega je prišlo do krvavega boja mej kmeti in redarniki, ki so z orožjem sekali mej nje. V Newyork pa je prišel te dni irski parlamentski ud in zagovornik irski kmetov Parnell, ki hoče v zveznih državah nabirati milodarov za irske siromake, tlačene od angleške židovske vlade.

Iz južne **Amerike** poroča se, da so nastali zavolj nesreč v vojni notranji nemiri v združenih državah Peru in Boliviji. Peruski prvosednik Prado je moral pobegniti a diktatorjem proglašen je bil Pierola. Pri tej priliki pa je bilo baje več ljudi ranjenih in umorjenih. Tudi v Boliviji se je isto tako zgodilo, dozdanji prvosednik Dazza je moral bežati, in na njegovo mesto je bil drug postavljen, o katerem se pa še nič natančnejega ne zna. Vojna s Chilenci pa s tem še nij končana.

Dopisi.

Iz Dobrépolj 5. januarja. [Izv. dop.] (Proti vsiljevanju nemščine.) Znano

*) Glej: Handbuch der vergleichenden Statistik von Fr. Kolb 1879.

je, da je nemškutarska zloglasna agitatorska trojica Kaltenegger Schrey-Dežman v svojem času prosila deželni šolski svet, da naj se nemški jezik upelje tudi v večrazredne ljudske šole na Kranjskem kot obligaten predmet. Kakšen sad je rodila njih prošnja, naslednje dovelj jasno svedoči.

Nij še davno od tega, kar je od okrajnega šolskega sveta iz nemškega Kočevja došel poziv na tukajšnji šolski svet, da naj svoje mnenje izjavi, ali je namreč zadovoljen, da se v dvorazrednico nemščina uvede ali ne. Da so vsi g. šolski svetovalci sè županom vred odločno zoper to protestovali, je gotovo. Sprevideli so, da bi bila ta vpeljava učečej se mladini le na kvar, vsaj je uže tako preobložena z ostalimi v ljudsko šolo spadajočimi predmeti in jim je le komaj kos, kako bi si še le neki z nemščino, njej do sedaj popolnem tujo, glavo belila, od koje bi ne imela nikakeršnega haska. — Pisali so torej v slovenskem jeziku na okrajni šolski svet, da tukaj nij prostora tujemu, nemškemu, marveč jedino le materinemu, slovenskemu jeziku. Tu prebivajo Slovenci in kot taki zahtevajo, da je materini jezik obligaten predmet. Spodaj so pa podpisi sledili. Tako je pravo g. šolski svetovalci!

S tem junaškim činom ste pokazali, da ste v resnici pravi narodnjaki, ne le samo v besedi, ampak tudi v dejanji. Zraven pa skrbite za svojo deco, da bi bili enkrat dika in ponos svoje milej domovini, ne pa izmeček in izdajice svojega naroda.

Iz Hlubljanske okolice 2. januarja. [Izv. dopis.] Uže spet o kompromisu! „Vi in vaš kompromis“, tako bodo dejali nekateri čestitih bralcev, ko bodo zagledali v prvi vrsti dopisa besedo, zdaj tako čestokrat imenovano. A oprostite! meni se zdi, da ima ta stvar dosti interesentov, vsaj v učiteljskem stanu — ker o tem najnovšem kompromisu sem se namenil nekaj spregovoriti — pa tudi drugod, v drugih stanovih, ker zadeva to ves narod. Kdaj in s kom je častno in pošteno kompromis sklepati, je bilo uže v nekaterih dopisih pojasnjeno, torej ne bom tega ponavljal, a se vendar na to opiral, ko se drznem tukaj nekaj v preudarek učiteljem podati, zlasti onim, kateri to „sporazumljenje“ pospešujejo, ali katerim je po godu.

Nedavno sem imel zopet priliko s svojim prijateljem, učiteljem, govoriti o tej zadevi. Britko mi potoži o svojih kolegi zaradi tega koraka, ter pravi: „Kako se vendar tovariši smešijo pred svetom! Saj so vendar nekateri tako čvrsti narodnjaki! Pa, prigovarjaj jim kakor hočeš, ne bodo te slušali.“

Pri deželnej konferenci so mačka v vreči kupili, ter ga hvalili na vse pretege, akoravno ga nihče videl nij; zdaj so zopet nekaj enakega napravili. A s prvo kupčijo nijso bili narodni učitelji zadovoljni, pri sedanjem so pa še glavni faktor. (Te besede veljajo le tem, ki to sporazumljenje pospešujejo.) V prvem slučaju tisti učitelji nijso vedili ceniti prostosti — v drugem pa menda ne vedo, kaj znači beseda: značaj. Kdo je pa prosil kompromis? Če vemo, da smo na pravem stališči, zakaj omahujemo in odjenjemo? Kaj bodo rekli kolegi v drugih provincijah? — Kompromisa s protinarodno stranko nam je toliko treba, kakor zdravim očem očal, katere jih le pokvarijo. Spominjam se, — tako mi prijatelj dalje pripoveduje, — da sem bral v „Slovenskem Narodu“